

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا نُزِّلَ إِلَيْكَ وَ
 مَا نُزِّلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ
 وَ قَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَ يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ
 يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿٤٥﴾ وَ إِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا
 أَنْزَلَ اللَّهُ وَ إِلَى الرَّسُولِ رَأَيْتَ الْمُنْفِقِينَ يَصُدُّونَ
 عَنْكَ صُدُودًا ﴿٤٦﴾ فَكَيْفَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ بِمَا
 قَدَّمْتَ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَاءُوكَ يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنْ أَرَدْنَا
 إِلَّا إِحْسَانًا وَ تَوْفِيقًا ﴿٤٧﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللَّهُ
 مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَ عِظْهُمْ وَ قُلْ لَهُمْ فِي
 أَنْفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا ﴿٤٨﴾ وَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا
 لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ ج وَ لَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ
 جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَ اسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ
 لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴿٤٩﴾ فَلَا وَ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ
 حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِي مَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا
 فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَ يُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٥٠﴾

پیامبر اکرم ﷺ، به عنوان آخرین پیام‌رسان الهی، به مدت بیست و سه سال مردم را به آخرین و کامل‌ترین برنامه هدایت فراخواند و برای رستگاری آنان و نجاتشان از گمراهی، تلاش بسیاری کرد و با استقامت و صبری بی‌مانند، وظیفه سنگین رسالت را به پایان رساند. در این درس، به این سؤال می‌پردازیم که:

خداوند متعال چه مسئولیت‌ها و وظایفی را بر عهده آن حضرت گذاشته بود؟

۱. مدت پیامبری حضرت محمد (ص) چند سال بود؟ پاسخ: ۲۳ سال

۲. مسئولیت های سه گانه پیامبر (ص) را نام ببرید و هر کدام را توضیح دهید؟

۳. کاتبان وحی و حافظان وحی به چه کسانی می گفتند؟

۴. اولین و برترین کاتب و حافظ قرآن کریم چه کسی بود؟ پاسخ: حضرت علی (ع)
تعلیمات قرآن کریم و سیره رسول خدا ﷺ نشان می دهد که ایشان به عنوان فرستاده خداوند، سه

مسئولیت مهم را عهده دار بود :

۲ (۱) - دریافت و ابلاغ وحی

رسول خدا ﷺ آیات قرآن کریم را به طور کامل از فرشته وحی دریافت می کرد و بدون ذره ای کم یا زیاد به مردم می رساند.

پیامبر اکرم ﷺ این مسئولیت را به طور کامل انجام داد و همه آیات قرآن را برای مردم خواند. همچنین نویسندگانی را مأمور نوشتن قرآن نمود (عده زیادی نیز با اشتیاق، آیات قرآن را فرا می گرفتند و در سینه خود حفظ و به آن عمل می کردند. یکی از یاران پیامبر، به نام عبدالله بن مسعود می گوید : «ما ده آیه از قرآن را از پیامبر فرا می گرفتیم و بعد از اینکه در معنای آن تفکر می کردیم و به آن عمل می نمودیم، بار دیگر برای یاد گرفتن آیات بعدی، نزد پیامبر می رفتیم».

۳ (نویسندگان قرآن را «کاتبان وحی» و آنان که قرآن را به خاطر سپرده و حفظ می کردند، «حافظان وحی» می نامیدند) اولین و برترین کاتب و حافظ قرآن کریم، حضرت علی (ع) بود.

دانش تکمیلی (۱)

اگر دوست دارید اطلاعات بیشتری در مورد شیوه تنظیم آیات توسط پیامبر ﷺ کسب کنید، به سایت گروه قرآن و معارف، بخش «دانش تکمیلی» مراجعه کنید.

۲ (۲) - تعلیم و تبیین تعالیم قرآن (مرجعیت دینی)

پیامبر اکرم ﷺ، علاوه بر رساندن وحی به مردم، وظیفه تعلیم و تبیین آیات قرآن کریم را نیز بر عهده داشت تا مردم بتوانند به معارف بلند این کتاب آسمانی دست یابند و جزئیات احکام و قوانین را بفهمند و شیوه عمل کردن به آن را بیاموزند. از این رو، گفتار و رفتار پیامبر ﷺ اولین و معتبرترین مرجع علمی برای فهم عمیق آیات الهی است و مسلمانان با مراجعه به گفتار و رفتار آن حضرت، به معنای واقعی بسیاری از معارف قرآن بی می برند و شیوه انجام دستورات قرآن را می آموزند. (ما هم اکنون، نماز، روزه، حج و بسیاری دیگر از وظایف خود را که کلیات آنها در قرآن کریم آمده است، مطابق گفتار و رفتار رسول خدا ﷺ انجام می دهیم) به راستی که ایشان اولین و بزرگ ترین معلم قرآن بوده است.

۲ (۳) - اجرای قوانین الهی با تشکیل حکومت اسلامی (ولایت ظاهری)

مسئولیت دیگر پیامبر اکرم ﷺ ولایت بر جامعه است. ولایت به معنای سرپرستی و رهبری است.

۵. نزول قرآن به صورت ..... بود که ..... آن را مرتب می کرد. تدریجی - پیامبر اکرم (ص)

۶. اولین و معتبر ترین مرجع علمی برای فهم عمیق آیات الهی چیست؟ گفتار و رفتار پیامبر اکرم (ص)

۷. یک نمونه از تعلیم و تبیین تعالیم قرآن توسط پیامبر (ص) را بنویسید.

۸. اولین و بزرگترین معلم قرآن چه کسی است؟ پیامبر اکرم (ص)

۹. ولایت به چه معناست؟ سرپرستی و رهبری

۱۰. پس از هجرت پیامبر (ص) به شهر .....، ایشان محل حکومت خود را در ..... این شهر بنا نهاد. مدینه - مسجد

۱۱. پس از هجرت پیامبر (ص) مردم مدینه را ..... و مردمی که از شهر مکه آمده بودند را ..... می گفتند.

پاسخ: انصار - مهاجران

ایشان به محض اینکه مردم مدینه اسلام را پذیرفتند، به این شهر هجرت کرد و به کمک مردم آن شهر (انصار) و کسانی که از مکه آمده بودند (مهاجران)، حکومتی را که بر مبنای قوانین اسلام اداره می شد، پی ریزی نمود. ۲

روایات متعددی از معصومین علیهم السلام نقل شده که اسلام را بر «پنج پایه» استوار دانسته و از میان آنها «ولایت» را مهم ترین پایه شمرده است. از جمله آنها این حدیث امام باقر علیه السلام است:

بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ ۱۲ (اسلام بر پنج پایه استوار شده است)

بر نماز و زکات

و روزه و حج و ولایت

و به چیز دیگری دعوت نشده

آن گونه که به ولایت دعوت شده است) ۱۲

مهمترین پایه اسلام

مهمترین پایه اسلام: ولایت ظاهری (حکومت)

بیانگر ضرورت تشکیل حکومت اسلامی

برای آشنایی با نمونه هایی از اقدامات پیامبر در تشکیل حکومت اسلامی به سایت گروه قرآن و معارف، بخش «دانش تکمیلی» مراجعه کنید.

ضرورت تشکیل حکومت اسلامی

ممکن است این سؤال مطرح شود که چرا جامعه اسلامی نیازمند حکومت اسلامی است؟ و چرا ولایت و حکومت، یکی از مهم ترین دستورات اسلامی شمرده شده است؟

در پاسخ به این سؤال، دلایل زیادی ذکر شده که به دو مورد آن اشاره می کنیم:

۱۳ (الف) **ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام** ۱۳. اسلام یک دین کاملاً اجتماعی است؛ یعنی

علاوه بر توجه به فرد، به زندگی اجتماعی نیز توجه کامل دارد و تا آنجا که مقدور بوده، به برخی احکام فردی، همچون عبادت نیز جنبه اجتماعی داده است؛ مثلاً نماز جماعت را از نماز فرادی برتر دانسته و

برای آن ثواب بیشتری قرار داده است) ۱۴

۱۵ (اصولاً یکی از اهداف ارسال پیامبران آن بود که مردم، جامعه ای بر پایه عدل بنا کنند و روابط

مردمی و زندگی اجتماعی خود را براساس قوانین عادلانه بنا نهند. این هدف بزرگ بدون وجود یک

نظام حکومتی سالم، میسر نیست. آیه شریفه که خداوند هدفی را برای ارسال پیامبر خردت مینماید

لی ایزار ر شیره رسیدن به آن را ندیدید بگردید؟ همچنین قرآن کریم احکام اجتماعی متعددی دارد؛

۱۲. براساس حدیث امام باقر (ع) اسلام بر چند پایه استوار است نام ببرید مهم ترین آن کدام است؟

۱۳. دلایل ضرورت تشکیل حکومت اسلامی را بنویسید.

۱۴. اسلام یک دین کاملاً اجتماعی است این جمله به چه معناست؟

۱۵. «ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام» که از دلایل ضرورت تشکیل حکومت اسلامی است را توضیح دهید.

۱۶. « ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت » که از دلایل ضرورت تشکیل حکومت اسلامی است را توضیح دهید.

۱۷. طاغوت کیست؟ اطاعت از طاغوت چه حکمی دارد؟

مانند خمس، زکات، حقوق و مسئولیت‌های خانواده و جامعه، امر به معروف، نهی از منکر، مبارزه با ظلم و جهاد با تجاوزگران و ستمکاران. روشن است که اجرای این قوانین، بدون تشکیل حکومت امکان‌پذیر نیست. ^{۱۵}

۱۳ (ب) **ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت** (وگویی و سرپرست حقیقی انسان‌ها خداست و به همین جهت، فرمانبرداری و اطاعت از دستورهای او و کسانی که خودش معین کرده، ضروری و واجب است. اجرای هر قانون و پیروی از هر کس، هنگامی صحیح است که به گونه‌ای به قانون الهی و فرمان او بازگردد. ^{۱۶}

۱۷ (کسانی که به مردم فرمان می‌دهند و قانون‌گذاری می‌کنند، در حالی که فرمان و قانون‌نشان نشئت گرفته از فرمان الهی نیست، «طاغوت» نامیده می‌شوند. پذیرش حکومت «طاغوت» و انجام دستورهای وی بر مسلمانان حرام است) ^{۱۷} بنابراین، لازم است در جامعه، حکومتی وجود داشته باشد که «طاغوتی» نباشد؛ یعنی مورد پذیرش خداوند باشد و دستورات الهی را که در قرآن و روایات آمده است، به اجرا درآورد.

تدبر در قرآن

در آیات زیر تفکر کنید و مشخص کنید که دلایل مطرح شده در بحث ضرورت تشکیل حکومت اسلامی، (دلایل الف و ب) با کدام یک از آیات زیر مرتبط است.

۱- **أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا نُزِّلَ إِلَيْكَ وَمَا نُزِّلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَسْتَحْكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا** ^۱

آیا ندیده‌ای کسانی که گمان می‌کنند به آنچه بر تو نازل شده و به آنچه پیش از تو نازل شده ایمان دارند، اما می‌خواهند داوری به نزد طاغوت برند، حال آنکه به آنان دستور داده شده که به آن کفر بورند و شیطان می‌خواهد آنان را به گمراهی دور و درازی بکشاند.

۲- **لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ** ^۲
به راستی که پیامبرانمان را همراه با دلایل روشن فرستادیم و همراه آنان کتاب آسمانی و میزان نازل کردیم تا مردم به اقامه عدل و داد برخیزند.

هر دو آیه به ضرورت تشکیل حکومت اسلامی اشاره دارد

آیه	دلیل (پیام آیه)
آیه ۶۰ سوره نساء	آیه اول: پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت
آیه ۲۵ سوره حدید	آیه دوم: ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام

۱- سوره نساء، آیه ۶۰.

۲- سوره حدید، آیه ۲۵.

۱. مراجعه کنندگان به طاغوت ایمانشان واقعی نیست بلکه گمان است.
۲. حرام بودن مراجعه به طاغوت از اصول یکسان در همه ادیان
۳. مراجعه به طاغوت و داوری بردن نزد طاغوت برابری با گمراهی عمیق.

۱۸. ولایت معنوی همان سرپرستی و رهبری معنوی انسان هاست. ص غ

۱۹. ولایت معنوی مرتبه ای بالاتر از ولایت ظاهری شمرده می شود. ص غ

کشف رابطه

امام خمینی علیه السلام رهبر کبیر انقلاب اسلامی، بزرگ ترین شخصیت عصر حاضر است که به تبیین ضرورت حکومت اسلامی پرداخته و با بیان روشنگرانه خود، توجه مردم را بدان جلب کرده است. در سخنانی که از ایشان نقل می شود، بیندیشید و ببینید که با کدام یک از دلایل تشکیل حکومت ارتباط دارد؟

سخنان امام خمینی <small>علیه السلام</small>	دلیل
به این دلیل که هر نظام سیاسی غیراسلامی، نظامی شرک آمیز است، چون حاکمش «طاغوت» است، ما موظفیم آثار شرک را از جامعه مسلمانان و از حیات آنان دور کنیم و از بین ببریم. ^۱	ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت
مذهب اسلام هم زمان با اینکه به انسان می گوید که خدا را عبادت کن و چگونه عبادت کن، به او می گوید چگونه زندگی کن و روابط خود را با سایر انسان ها چگونه باید تنظیم کنی و حتی جامعه اسلامی با سایر جوامع چگونه روابطی باید برقرار نماید. هیچ حرکتی و عملی از فرد و جامعه نیست، مگر اینکه مذهب اسلام برای آن حکمی مقرر داشته است. ^۲	ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام

ولایت معنوی رسول خدا صلی الله علیه و آله

همان طور که دیدیم، رسول خدا از طرف خداوند، مسئول تشکیل حکومت و اجرای قوانین اسلام است؛ یعنی ولایت و سرپرستی جامعه را برعهده دارد و این، همان ولایت ظاهری است. اما آن حضرت ولایت معنوی را نیز عهده دار است. ولایت معنوی همان سرپرستی و رهبری معنوی انسان هاست که مرتبه ای برتر و بالاتر از ولایت ظاهری شمرده می شود. این ولایت چیست و چگونه انجام می پذیرد؟

۲۰ (رسول خدا صلی الله علیه و آله با انجام وظایف عبودیت و بندگی و در مسیر قرب الهی به مرتبه ای از کمال نائل شد که می توانست عالم غیب و ماورای طبیعت را مشاهده کند و به اذن الهی در عالم خلقت تصرف نماید. به طور مثال، به اذن الهی قادر بود بیمار را شفا بخشد، بلایی را از شخص یا جامعه دور نماید و حاجات مردم را در صورتی که صلاح آنها در آن باشد، برآورده سازد.)^{۲۰}

۲۱ (ایشان با استفاده از این قدرت و ولایت، دل های آماده را نیز هدایت می کند. البته این هدایت، یک

← ولایت ظاهری: پیامبر(ص) از طرف خداوند

← حق سرپرستی جامعه را دارد

← و مسئول: تشکیل حکومت و اجرای قوانین اسلام است

نکته: ولایت رسول خدا (ص)

← ولایت معنوی: سرپرستی و رهبری معنوی انسان ها

۲۲. یک نمونه کامل از ولایت معنوی پیامبر اکرم (ص) را ذکر کنید؟ توضیح دهید.

۲۳. عصمت به چه معناست؟ پاسخ: به معنای محفوظ بودن از گناه است.

۲۴. پیامبر چه زمانی می تواند مسئولیت های خود را به درستی انجام دهد؟

کار ظاهری، یعنی از طریق آموزش معمولی و عمومی نیست؛ بلکه از طریق امداد غیبی و الهامات و مانند آن، صورت می گیرد. میزان بهره مندی انسان ها از این هدایت به درجه ایمان و عمل آنان بستگی دارد. هر قدر درجه ایمان و عمل انسان ها بالاتر باشد، استعداد و لیاقت دریافت هدایت های معنوی را بیشتر کسب می کنند. ^{۲۱} (نمونه ای کامل از این نوع هدایت را می توانیم در رفتار رسول خدا ﷺ با حضرت علی رضی الله عنه ببینیم. آن حضرت از همان دوران کودکی که تحت تربیت رسول خدا ﷺ قرار گرفت، با استعداد بی نظیر خود، مراتب کمال را در ایمان و عمل به سرعت پیمود. به همین جهت، علاوه بر تربیت از روش های معمولی، از هدایت های معنوی رسول خدا ﷺ نیز بهره می برد. آن حضرت فرموده است: «روزی رسول خدا ﷺ هزار باب از علم را به رویم گشود که از هر کدام، هزار باب دیگر گشوده می شد». روشن است که آموزش این علوم از طریق آموختن معمولی نبود، بلکه به صورت الهام بر روح و جان حضرت علی رضی الله عنه بوده است.) ^{۲۲}

عصمت پیامبر اکرم ﷺ

۲۴ (پیامبر زمانی می تواند مسئولیت خود را به درستی انجام دهد که تحت تأثیر هواهای نفسانی قرار نگیرد و مرتکب گناه و خطا نگردد.) ^{۲۴} (مردم نیز زمانی گفته ها و هدایت های وی را می پذیرند که مطمئن باشند که او هیچ گاه مرتکب گناه و اشتباه نمی شود. اگر آنان احتمال دهند که پیامبرشان گناه می کند و دچار خطا می شود، به او اعتماد نمی کنند و از وی پیروی نخواهند کرد.) ^{۲۵} به عبارت دیگر، بدون وجود عصمت، مسئولیت پیامبری به نتیجه نخواهد رسید؛ زیرا:

۲۶ (❖ اگر پیامبری در دریافت وحی و رساندن آن به مردم معصوم نباشد، دین الهی به درستی به مردم نمی رسد و امکان هدایت از مردم سلب می شود.)

❖ اگر پیامبری در تعلیم و تبیین دین و وحی الهی معصوم نباشد، امکان انحراف در تعلیم الهی پیدا می شود و اعتماد مردم به دین از دست می رود.

❖ اگر پیامبری در اجرای احکام الهی معصوم نباشد، امکان دارد کارهایی که مخالف دستورهای خداست، انجام دهد و مردم نیز از او سرمشق بگیرند و مانند او عمل کنند و به گمراهی دچار شوند.) ^{۲۶} حال، می توان پرسید: چه کسی تشخیص می دهد که کدام فرد توانایی مقاومت در مقابل وسوسه گناه را دارد؟ روشن است که این کار از انسان ها ساخته نیست و فقط خداوند است که از آشکار و نهان افراد اطلاع دارد و می تواند توانایی فرد در دوری از گناه را تشخیص دهد. بنابراین، وقتی خداوند کسی را به پیامبری برمیگزیند، معلوم می شود که وی می تواند مسئولیت خود را به درستی انجام دهد.

۱- بحار الانوار، مجلسی، ج ۲۲، ص ۴۷۰، باب اول.

۲- بسیاری از ابعاد ولایت معنوی رسول خدا و ائمه اطهار رضی الله عنهم در زیارت جامعه کبیره آمده است.

۲۵. مردم چه زمانی گفته ها و هدایت پیامبر را می پذیرد؟

۲۶. چرا بدون وجود عصمت مسئولیت پیامبری به نتیجه نخواهد رسید؟

۲۷. چه کسی می تواند تشخیص دهد که کدام فرد توانایی مقاومت در برابر وسوسه های گناه را دارد؟ پاسخ: خداوند

خداوند، تعیین کننده و برگزیننده پیامبران (و امامان)
علم الهی نسبت به عصمت و شایستگی فرد علت تعیین آن بعنوان پیامبر (یا امام)

خدای متعال در این باره می فرماید :

اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ^۱؛ خدا بهتر می داند رسالتش را کجا قرار دهد.

سوال ۲۸. معصومیت پیامبران به چه صورت است. آیا یک مانع بیرونی مانند فرشته، پیامبران را

از گناه و خطا حفظ می کند یا آنان با اختیار خود به سمت گناه و خطا نمی روند؟

در پاسخ می گوئیم^{۲۸}: پیامبران با اینکه مانند ما گزینه و اختیار دارند، در مقام عمل به دستورات الهی دچار گناه نمی شوند؛ زیرا کسی گناه می کند که هوی و هوس بر او غلبه کند، اما کسی که حقیقت گناه را مشاهده می کند و می داند که با انجام آن از لطف و رحمت خداوند دور می شود، محبت به خدا را با هیچ چیز عوض نمی کند. هم چنین آنان از چنان بینش عمیقی برخوردارند که در انجام اوامر خداوند گرفتار خطا و اشتباه نمی شوند^{۲۸}.

البته ما نیز در مورد بعضی از گناهان معصوم هستیم؛ و حتی تصور آنها نیز برای ما ناراحت کننده و آزاردهنده است، اما پیامبران نسبت به همه گناهان و اشتباهات عصمت دارند.

پاسخ سوالات شما

برخی می پرسند اگر پیامبر و امامان معصوم اند، پس چرا این قدر به درگاه خداوند استغفار می کردند؟

پاسخ اینکه : استغفار پیامبران و امامان به درگاه خداوند از چند جهت بوده است :

۱- استغفار و توبه مراتب و درجاتی متناسب با توبه کنندگان دارد. توبه گنهکاران برای رفع گناه است و توبه و استغفار اولیای الهی برای دفع گناه. چنان که گاهی لباسی آلوده می شود و برای پاک و تمیز کردن، آن را می شویند (رفع) و گاهی لباس چنان شفاف و تمیز است که با دقت مراقبند تا آلوده نشود (دفع).

اولیای خدا با اشک و آه از خداوند می خواهند که آنان را در عرصه مبارزه با شیطان پیروز گرداند تا قلب آنان آلوده به گناه نشود.

۲- اولیای الهی وقتی به خود و اعمال خویش می نگرند با تمام عظمت و بزرگی که آن اعمال دارند، آنها را در برابر عظمت بی نهایت الهی بسیار کوچک می بینند؛ مانند کسی که مهم ترین دارایی اش هدیه کوچکی باشد و آن را برای سلطان و پادشاهی ببرد و چون عظمت بارگاه پادشاه را می بیند، از آنچه آورده، سخت شرمسار و سرافکننده می گردد. پیامبران و امامان به دلیل تواضع و فروتنی ای که در برابر خداوند دارند، اعمال خود را در برابر آن همه لطف و محبت خداوند به بندگانش بسیار ناچیز می دانند. به همین دلیل، از ناچیز بودن اعمال خود شرمنده اند و از خداوند عذر می خواهند.

۱- سورة انعام، آیه ۱۲۴.

۳- مسئولیت پیامبر و ائمه ایجاب می‌کرد تا آنان با افراد مختلفی سر و کار داشته باشند؛ از صالحان و نیکان گرفته تا انسان‌های آلوده به گناه و تبه‌کار. معاشرت زیاد پیامبر و امامان با مردم باعث می‌شد آنان احساس کنند که غباری بر قلبشان نشسته است که با استغفار به دنبال زدودن آن بودند. چنان‌که پیامبر ﷺ فرمود:

إِنَّهُ لَيُغَانُ عَلَيَّ قَلْبِي وَإِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ فِي كُلِّ يَوْمٍ سَبْعِينَ مَرَّةً؛ «گاهی بر دلم غبار می‌نشیند و من هر روز هفتاد بار از خدا آمرزش می‌خواهم».^۱

البته این غباری که پیامبر می‌فرمایند بر قلب ایشان نشسته است با غباری که به دلیل گناهان بر قلب ما می‌نشیند تفاوت دارد؛ به‌طور مثال اگر سالن بزرگی را با نور کمی روشن کنیم جز اشیای بزرگ را نخواهیم دید، ولی اگر همین سالن را با نور زیاد روشن کنیم حتی یک دانه ارزن هم دیده خواهد شد. پس می‌توان گفت، چون نور ایمان افراد عادی کم است، بنابراین، تنها گناهان بزرگ خود را می‌بینند ولی پیامبران و امامان معصوم علیهم‌السلام که از نور ایمان بسیار بالایی برخوردارند اگر از هر لحظه عمرشان در حد اعلی بهره‌مند نشوند، استغفار می‌کنند.

قدرشناسی از پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم

رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در مدت ۲۲ سال تلاش و با تحمل رنج‌های فراوان که نظیر آن در تاریخ یافت نمی‌شود، توانست بزرگ‌ترین و ماندگارترین پیام الهی را به مردم برساند و جامعه‌ای با ایمان به خدا و به دور از شرک بنا کند. بنای چنین جامعه‌ای در سرزمینی بیگانه از ارزش‌های انسانی، خود معجزه‌ای بزرگ بود که فقط با مجاهدت پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم میسر بود. اکنون جا دارد که ما مسلمانان قدردان تلاش‌ها و مجاهدت‌های پیامبر باشیم و با اتحاد و همدلی با یکدیگر نگذاریم دشمنان اسلام زحمات و تلاش‌های آن حضرت را بی‌اثر کنند.

۲۹ (با کمال تأسف مشاهده می‌کنیم که در یکی دو قرن اخیر دشمنان اسلام با یک نقشه دقیق و برنامه‌ریزی شده، همبستگی مسلمانان را به دشمنی با یکدیگر تبدیل کرده و اختلافات معمولی اقوام و مذاهب اسلامی را بزرگ جلوه دادند. یکی از نتایج زیان‌بار این اختلاف‌ها، تجزیه کشورهای بزرگ اسلامی به کشورهای کوچک در سده اخیر بود تا قدرت‌های استعمارگر به راحتی بتوانند بر آنها سلطه پیدا کنند و ذخایر آنان را به تاراج ببرند. این سیاست اکنون نیز از سوی این قدرت‌های استعماری در کشورهای منطقه در حال اجراست.)^{۲۹}

با توجه به همین مسئله، سال‌هاست که علما و دانشمندان دلسوز در جهان اسلام، به‌خصوص در ایران، روشنگری‌های فراوانی کردند تا بار دیگر، مسلمانان را علیه دشمنان اسلام متحد کنند و مانع درگیری‌های

۱- من لا یحضره الفقیه، صدوق، ج ۴، ص ۳۸۵.

میان آنان شوند. یکی از این علما، امام خمینی رحمته الله علیه بود. ایشان در هر فرصتی، مسلمانان را به «وحدت» دعوت می کرد و از اختلافات بازمی داشت. ایشان در یکی از پیام های خود به مسلمانان، می فرماید:

«ای مسلمانان جهان که به حقیقت اسلام ایمان دارید، به پا خیزید و در زیر پرچم توحید و در سایه تعلیمات اسلام مجتمع شوید و دست خیانت ابرقدرت ها را از ممالک خود و خزائن سرشار آن کوتاه کنید. دست از اختلافات و هواهای نفسانی بردارید که شما دارای همه چیز هستید. بر فرهنگ اسلامی تکیه کنید و با غرب و غرب زدگی مبارزه نمایید و روی پای خودتان بایستید»^۱.

بیشتر بدانیم

متأسفانه یکی از گروه هایی که در سالیان اخیر، آسیب ها و صدمات زیادی به وحدت میان مسلمانان زد، گروه داعش بود. شاید آن روزی که گروه تروریستی داعش فعالیت خود را در عراق و سوریه آغاز کرد، به جز حامیان و به وجود آوردندگان آن^۲ کسی گمان نمی کرد که این گروه کم تعداد بتواند با این سرعت رشد پیدا کند و جغرافیای وسیعی از سرزمین های مسلمانان را تصرف نماید و جنایات هولناکی در عراق و سوریه و برخی کشورهای دیگر انجام دهد.

آنان فقط در یک مورد از جنایات خود، در یک روز ۱۷۰۰ دانشجوی نظامی غیرمسلح عراقی را که در پادگان آموزشی اسپایکر عراق به اسارت گرفته بودند، تیر خلاص زدند و یا در رودخانه غرق کردند و فیلم جنایت خود را با افتخار به تمام دنیا نشان دادند. ویران کردن قبور پیامبران و آثار تاریخی، نابودی کارخانه ها و زیرساخت ها، غارت ثروت ملت ها از نفت تا موزه ها و ذخایر بانکی و فروش آنها با نازل ترین قیمت به دلان آمریکایی و اروپایی و گرفتن اسلحه به جای آن و از بین بردن منابع حیاتی کشورهای عراق و سوریه از دیگر جنایات آنها بود.^۳

اما بزرگ ترین جنایت آنها بدین کردن ملت ها نسبت به دین اسلام بود؛ چرا که آنان تمام این اعمال را به صورت هدفمند و برنامه ریزی شده به نام اسلام و زیر پرچم لا اله الا الله انجام دادند و همانان که در سازمان های جاسوسی خود این گونه گروه ها را شکل می دادند، در رسانه های خود جنایات های آنها را به نام جنایات یک گروه اسلامی پخش کردند و مردم ناآگاه ملت ها را نسبت به اسلام بدبین نمودند.

اگر این داعشیان سیطره بیشتری پیدا می کردند و به مقصد نهایی خود یعنی ایران که ده ها بار آن را اعلام کرده بودند، می رسیدند، خدا می داند که چه برسر ایران ما و دیگر ملت های اسلامی می آوردند. اما فرزندان رشید و شجاع ایران، عراق، سوریه، لبنان، افغانستان و برخی دیگر از جوانان به فرماندهی شجاعانه سردار

۱- صحیفه امام خمینی رحمته الله علیه، ج ۱۴، ص ۸۳.

۲- ترامپ، رئیس جمهور آمریکا در سال ۲۰۱۶ به صراحت گفت که داعش توسط آمریکا و با حمایت دولت او با ما به وجود آمد.

۳- www.nytimes.com/2016/08/11/us/Politics/Trump-rally.html

۳- سردار شهید حاج قاسم سلیمانی، گوشه ای از این جنایات را این گونه توصیف می کند: در این حادثه، جنایات بسیار دردناکی که غیرقابل نمایش است رخ داد؛ از جمله... به اسارت گرفتن دختران و زن های بی گناه و تجاوز به آنان، سوزاندن زنده زنده افراد و ذبح دسته جمعی صدها جوان. مردم مسلمان این کشورها متحیر از این طوفان مسموم، بخشی گرفتار خنجرهای برنده جنایتکاران تکفیری گردیدند و میلیون ها نفر دیگر خانه و کاشانه خود را رها کرده و آواره شهرها و کشورهای دیگر شدند. در این فتنه سیاه، هزاران مسجد و مراکز مقدس مسلمانان تخریب و یا ویران گردید و بعضاً مسجد را به همراه امام جماعت و نمازگزاران آن با هم منفجر نمودند. (بخشی از نامه سردار سلیمانی خطاب به رهبر معظم انقلاب اسلامی)

۳۲. چه برنامه و راهکارهایی می‌تواند وحدت را در بین مسلمانان را تقویت کند؟

۳۳. برای خودداری از اهانت و توهین به مقدسات سایر مسلمانان، شایسته است چه کاری کنیم؟

۳۴. کسانی که خود را به ظاهر مسلمان می‌نامند چگونه بین مسلمانان دشمنی می‌آفرینند؟

سرفرازمان حاج قاسم سلیمانی، در نبردی سخت و دلاورانه این گروه تروریستی را قلع و قمع کردند. از این رو، درود می‌فرستیم به روح شهدای مدافع حرم و حریم امنیت کشورمان و سردار شجاع آنان که هزاران کیلومتر دورتر از مرزها دلاورانه جنگیدند و نه تنها پای جنایتکاران پلید را از کشورمان کوتاه کردند، بلکه با نابودی حکومت داعش، شرّ آنان را از همه کشورهای اسلامی و حتی کشورهای اروپایی دور کردند. به برکت خون این شهیدان، مردان و زنان و دختران سرزمینمان همچنان سربلند و آزاد زندگی می‌کنند و کشورمان به‌عنوان یک کشور قدرتمند که نه تنها از حق خود بلکه از حریم آزادی و انسانیت در سراسر جهان دفاع می‌کند، شناخته می‌شود.

برنامه‌ای برای وحدت مسلمانان

برای اینکه ما مسلمانان بتوانیم وحدت میان خود را تقویت کنیم و از قدرت حدود دو میلیارد مسلمان و امکانات بی‌نظیر سرزمین‌های اسلامی برای پیشرفت خود استفاده کنیم، نیازمند اجرای برنامه‌های دقیقی هستیم که نقشه‌های تفرقه افکن استعمارگران و عوامل آنان را در سرزمین‌های اسلامی خنثی کند و دل‌های مسلمانان را به یکدیگر نزدیک کند. در اینجا

به برخی از این اقدامات اشاره می‌کنیم و می‌کوشیم آنها را در جامعه خود گسترش دهیم:

- ۳۲ (۱) - از اهانت و توهین به مقدسات سایر مسلمانان خودداری کنیم. ^{۳۳} برای این منظور (شایسته است اعتقادات خود را با دانش و استدلال، ارتقا ببخشیم تا بتوانیم با دیگر مسلمانان براساس معرفت و استدلال سخن بگوییم و اعتقادات خود را به نحو صحیح و بدون دعوا و ناسزاگویی بیان کنیم) ^{۳۳}
- ۳۲ (۲) - از مظلومان در تمام نقاط جهان، با روش‌های درست دفاع کنیم و برای رهایی آنان از ظلم بکوشیم) و به این سخن رسول خدا ﷺ به خوبی عمل کنیم که فرمود:

«هرکس فریاد دادخواهی مظلومی را که از مسلمانان یاری می‌طلبد بشنود، اما به یاری آن مظلوم

پرنخیزد، مسلمان نیست».

دادخواهی مظلومان شرط مسلمان بودن و از راه‌های تقویت وحدت بین مسلمانان است.

- ۳۲ (۳) - کسانی را که به ظاهر خود را مسلمان می‌نامند ولی با دشمنان اسلام دوستی می‌ورزند، بشناسیم و فریب برنامه‌های آنان را نخوریم. ^{۳۲} (روش این گروه‌ها چنین است که دشمنان اسلام مانند صهیونیست‌ها را دوست و برخی مسلمانان را دشمن معرفی می‌کنند، به طوری که مردم عادی به تدریج با دشمنان واقعی اسلام دوستی کنند و با گروهی از مسلمانان، دشمنی بورزند) ^{۳۴}

فیلم (۱): دو لبه یک قیچی!

۱- مَنْ سَمِعَ رَجُلًا يُنادِي بِاللْمُسْلِمِينَ فَلَمْ يُجِبْهُ فَلَيْسَ بِمُسْلِمٍ (اصول کافی، ج ۲، ص ۱۶۴).

پاسخ ۱: احکام قضایی اسلام (احکام جزایی ، قصاص، دیات و...) ، خمس و زکات، جهاد و....

پاسخ ۳: زیرا در سایه ی حکومت اسلامی، فرصت برای اجرای احکام اجتماعی اسلام مانند خمس ، زکات ،

مبارزه با ظلم ، جهاد با دشمنان و احکام دیگر دین از جمله نماز و روزه و سایر عبادات فراهم می شود.

بیشتر بدانیم

حامیان وحدت

آیت الله سید محمد حسین طباطبایی بروجردی، معروف به آیت الله بروجردی رحمته الله علیه، یکی از بزرگ ترین مراجع تقلید در دوره معاصر بود. ایشان بین سال های ۱۳۲۵ تا ۱۳۴۰ ه. ش ریاست حوزه علمیه قم را بر عهده داشت و اکثریت شیعیان جهان برای دریافت احکام دینی به کتاب های ایشان مراجعه می کردند. ایشان به خوبی دریافته بود که یکی از عوامل عقب ماندگی مسلمانان، اختلاف و جدایی میان آنان است و متوجه بود که استعمارگران با برنامه های سزی به دنبال ایجاد اختلاف میان مسلمانان اند. از این رو، در سال ۱۳۲۷ ه. ش، با حمایت های ایشان و با کمک برخی از علمای سرشناس دانشگاه الازهر مصر، مرکزی به نام «دارالتقريب بين المذاهب الاسلاميه» تأسیس شد و ایشان با فرستادن نمایندگان به «دانشگاه الازهر» که بزرگ ترین دانشگاه مذهبی مصر و کشورهای عربی بود، زمینه های ارتباط را فراهم کرد.

در آن دوره، ریاست دانشگاه الازهر بر عهده «شیخ محمود شلتوت» بود. وی از پیشنهادات آیت الله بروجردی استقبال کرد. این شخص که از بزرگ ترین دانشمندان اهل سنت شمرده می شد و ریاست بزرگ ترین دانشگاه مذهبی مصر را بر عهده داشت، به شدت مخالف گروه های تکفیری بود و در مقابل آنها می ایستاد.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، «دارالتقريب» با جدیت بیشتر به کار خود ادامه داد و برنامه های مختلفی را به اجرا درآورد. یکی از این برنامه ها، برگزاری «هفته وحدت» و دیگری «کنفرانس سالانه وحدت اسلامی» است که دانشمندان جهان اسلام گرد هم جمع می شوند و درباره مسائل دنیای اسلام گفت و گو می کنند.

فیلم (۲): نگاهی به فعالیت های وحدت آفرین آیت الله بروجردی و شیخ شلتوت

پاسخ ۲: مواردی که جنبه ی اجتماعی داشته و جز در سایه ی تشکیل حکومت امکان

اندیشه و تحقیق تحقق آن نیست نیاز بیشتری به حکومت دارند مانند موارد ج، ه، و، ز

۱- نمونه هایی از احکام اجتماعی اسلام را که اجرای آنها نیازمند تشکیل حکومت است، بیان کنید پاسخ بالای صفحه

۲- به نظر شما کدام یک از احکام و دستورات دین اسلام نیاز بیشتری به تشکیل حکومت الهی دارد؟

الف) نماز و روزه واجب (ب) حج (ج) امر به معروف و نهی از منکر

د) حجاب و پوشش (ه) توانمندی نظامی و ایجاد رعب در دل دشمنان

و) نفی سلطه بیگانگان (ز) کمک به مسلمانان گرفتار در نقاط مختلف جهان

۳- با توجه به حدیث امام باقر علیه السلام بیان کنید که چرا ولایت از نماز و روزه و سایر عبادات مهم تر است؟ پاسخ بالای صفحه

۱- به گروه های تندرو و افراطی گفته می شود که سایر مسلمانان را متهم به کفر و شرک می کنند؛ مانند وهابیت و داعش.

